

УДК 811.161.1'23

*Бардіна Л.М., Хоружева Л.С., Шепелюк В.Л.
(Київ, Україна)*

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ
ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ ДО ПОДАЛЬШОГО
НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ**

У статті розглядаються питання активізації самопізнання та подальшого формування реальної самооцінки студентів-іноземців, які навчаються на підготовчому відділенні для подальшого набуття вищої освіти у навчальних закладах України.

Ключові слова: *студенти-іноземці, особистісні якості, професійна майстерність, самооцінка.*

В статье рассматриваются вопросы активизации самопознания и дальнейшего формирования реальной самооценки студентов-иностранцев, обучающихся на подготовительном отделении для дальнейшего получения высшего образования в учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: *студенты-иностранцы, личностные качества, профессиональное мастерство, самооценка.*

The questions of self-condition activization and further formation of the foreign students self-esteem, who study at the preparatory at the universities of Ukraine are examined in the article.

Key words: *foreign students, personal qualities, professional mastering, self-esteem.*

Основною метою викладачів кафедри української та іноземних мов Національного університету фізичного виховання і спорту України, які працюють на підготовчому відділенні для іноземних громадян, є забезпечення психолого-педагогічних умов для самоорганізації, саморозвитку і самореалізації студентів-іноземців, які прибули на навчання в Україну. З цією метою викладачі постійно працюють над удосконаленням здатності пізнавати та розуміти студентів, адекватно оцінювати їх особистісні якості та психологічні стани. Дуже важливим є те, щоб на перших же заняттях зорієнтуватися і визначити важливі частини особистості студента: її багатство або бідність у прагненнях і задумах, гідність або рабську покірність, пристосовуваність, силу духу або слабкість характеру, працьовитість або лінощі й апатію, корисливість або безкорисливість [1]. Це у подальшому процесі навчання допоможе викладачеві правильно зорієнтувати молодих людей у виборі, набутті та опануванні майбутньої спеціальності.

Жан-Жак Руссо, говорячи про молодість, вигукнув: «От час для засвоєння мудрості». Отже, завдання викладача полягає у тому, щоб спрямувати своїх підопічних тим шляхом, який допоможе їм якнайширше і якнайглибше розкрити свої здібності, сформувані потрібні

навички, засвоїти безліч потрібної інформації. «Виховання спеціаліста, суспільного діяча і громадянина, опанування та консолідація багатьох соціальних функцій, формування професійної майстерності – все це становить особливий і найважливіший для суспільного розвитку та становлення особистості період життя, який позначається як студентський вік» [2]. Саме у цей період кожна молода людина набуває не лише зрілості соматичної, статевої та психофізіологічної, а й досягає, що найголовніше, зрілості як особистість.

Студенти-іноземці, які прибувають до нас на навчання, мають свої риси характеру, менталітет, уподобання, звички, релігійні погляди тощо. Все це необхідно враховувати, будуючи навчальний процес. Для особистості кожного студента характерним є активний розвиток моральних і естетичних почуттів, посилення свідомих мотивів поведінки, цілеспрямованості, рішучості й наполегливості, самостійності та ініціативності, вміння володіти собою. А на заняттях з російської мови як іноземної викладач має формувати інтерес до моральних проблем (цілі та сенсу життя, обов'язку та відповідальності, любові та дружби тощо).

У процесі знайомства викладачі нашої кафедри не раз спостерігали те, що не кожен студент-іноземець сповна може реалізувати свої потенційні можливості досягнення високого рівня розвитку. Це, як правило, пояснюється тим, що їх вік знаходиться у межах 16-18 років, а це період, коли ще недостатньо розвинені здатності до свідомої регуляції власної поведінки, і дуже часто у зв'язку із ментальністю з'являється прихована ілюзія, що зростання сил буде тривати вічно, що краще життя ще попереду і всього омріяного можна легко досягнути. Психологічна робота з такими студентами вимагає особливої уваги і неординарного підходу, що ускладнюється тим, що на кафедрі не передбачена одиниця штатного психолога.

Отже, кожен викладач повинен поєднувати у своїй діяльності професійний підхід до вивчення російської мови як іноземної з психологічними аспектами виховання. З цією метою на заняттях часто моделюються життєві ситуації, які допомагають студентів адаптуватися в оточуючому середовищі, усвідомити свою «Я-концепцію» майбутнього фахівця, проаналізувати (і за необхідності змінити) свої уявлення про себе та своє самоставлення. Все це призводить до активізації самопізнання та подальшого формування реальної самооцінки.

Не менш важливою проблемою, яка постає перед викладачем, є і проблема збереження індивідуальності студентів-іноземців в умовах групової діяльності. У процесі такої діяльності вони через протистояння зі своїми співгрупниками знаходять чіткі межі власного психологічного простору, що не дають руйнівному впливу захопити їх [3].

Під час роботи з іноземними студентами викладач має чітко усвідомлювати те, що потреба у досягненні, якщо вона не знаходить свого задоволення у навчально-професійній діяльності, закономірно зміщується на інші сфери життя, що може призвести до негативних наслідків і зрештою до депортації. Ця проблема на заняттях з російської мови як іноземної вирішується за допомогою індивідуального підходу, диференційованого навчання та індивідуальних бесід.

Перед кожним студентом, який навчається на підготовчому відділенні, постає питання вибору професії. Всі вони прибувають на навчання з чіткими настановами батьків про їхню майбутню професійну діяльність. Але не рідкі випадки, коли у процесі навчання сам студент змінює плани, що пов'язане з потребою у самовизначенні та пошуком свого

місця в подальшому, вже самостійному, житті. Кожна молода людина живе спрямованістю у майбутнє. Звичайно, життєвий вибір (як і будь-який інший) супроводжується ваганнями, сумнівами, невпевненістю в собі, переживаннями невизначеності, і водночас відповідальністю за кожен крок до остаточного прийняття рішення. В цей час на допомогу має прийти викладач, який порадить, як розібратися у складно сплетіннях студентських уподобань, у здатностях і здібностях, що стануть у нагоді під час майбутньої професійної діяльності. Наші викладачі починають розподіл студентів на професійно-орієнтовані потоки лише через 3-4 місяці навчання. За цей час як студент може проявити себе, так і викладач може зрозуміти, оцінити і спрямувати студента так, щоб він повністю реалізував свої комунікативні навички, знання і вміння працювати самостійно, волю, самодисципліну і потенціал. У протилежному разі може виникнути дисонанс між несвідомо обраною професією та необхідністю отримання вищої освіти (за яку платять батьки), що врешті-решт не рідко може призвести до розвитку у студента особистісних проблем і психосоматичних розладів. Ця проблема також вирішується нами як на заняттях з російської мови як іноземної, так і під час індивідуальних бесід, екскурсій, культпоходів тощо. Текстовий матеріал підручника вміщує розповіді про різні професії, видатних учених, їх відкриття тощо, що допомагає студентові зорієнтуватися (а за необхідності і переорієнтуватися) у складному розмаїтті сучасного професійного світу.

Навчання на підготовчому відділенні у чужій країні допомагає іноземним студентам розкрити потенційні можливості, вдосконалити інтелект, трансформувати систему ціннісних орієнтацій, сформувати нові соціальні настанови, розвинути професійні здібності у зв'язку з опануванням фаху. Кожен викладач нашої кафедри прагне допомогти їм у формуванні особистісної соціалізації як процесу і результату засвоєння та активного відтворення соціального досвіду в діяльності та спілкуванні з іншими людьми. У своїй роботі ми намагаємося досягнути того, щоб цей процес відбувався не лише в умовах стихійного впливу різноманітних обставин життя в суспільстві, але й під час навчання і виховання – цілеспрямованого формування особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К. : Вища школа, 2005. – 240 с.
2. Ананьев Б.Г. К психофизиологии студенческого возраста // Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1974. – С.5-8
3. Абрамова Г.С. Возрастная психология. – Екатеринбург : Деловая книга, 1999. – 624 с.
4. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.